

ה מ א ס ף
לשתי תקופות הראשונות
משנת

ה ת ק מ ה

Mit einer deutschen Zugabe.

Königsberg, 1785.
gedruckt bey Daniel Christoph Kanter,
Königl. Preuss. Hofbuchdrucker.

ל ו ח .

הטעות אשר נפלו בשם הפס' הראשונים מהמקס'.

לחדש תשרי .

קרא	שורה	עמוד
ים	ט	ג
היום	לא	ז
ציון המפסיק מיותר	א	יג

לחדש חשוון .

ויחדר	ג	פ
כז	לז	כה
ברוך	כו	פט

לחדש כסליו .

רנ"ו	רפ"ו	לח
ל"ה	ל"ה	מא
כאמז	כז	==
דבריכם	כא כי בדבריכם	מפ

לחדש טבת .

תחקר	ג	ז
מחמר	א	==
הבוקר	ח	כז
ובזוה	א	כה
אות	ו	==
ובמלה	כז	כז
שכפלו	ח	סג
מגבילים תמני, הקו' ציון המפסיק מיותר .	ס	פד

לחדש שבט .

יבטו על	ה	סז
פארותיהם	יב	סח
ומקשיעת	כז	עו
עמוד		

המאה

לשנת

התקמה

כולל שירים ומכתבים

אשר נאספו ונקבצו יחד על ידי אנשי

חברת דורשי לשון עבר

בקניגסברג.

קניגסברג שנת תק"מ"ה

נדפס בבית המדפיס דניאל קריסטאף קאנטר
נדפסו ונאיתיות המכרה

נ א כ ר י כ ט .

דאס בילדניס מהמכס המלך ר" הירץ וויזל , איז
 דורך דען גשיקטען קינסטלער אונזר ווירדיגעס מיטגליד ר'
 משה בן ר' שמואל ברלין המכונה לעוויע ברייטס אויף דער
 קונסערטאפעל פערטויג . דא אכר אבגאכטער קינסטלער
 ערשט בחסד המלך יר"ה דען בפעהל ער האלטען אייגענע זיידע
 קופער שטיק פרעסע ביר אנזולעגן ; זא קענטן וואל נאך
 אייניגע וואכן פער פליסן עסע זיא אבגדרוקט ווערדן קענטי .
 וויר ביטן אלזא איין רעשפעקטיוועס פובליקוס פיר דיזע קליינע
 פערזענלעכע אום פערזייהונג .

הברת דורשי לשון עבר .

ש מ ו ר ת

האנשים היקרים החתומים לקחת ספרי המאסף, והעמודים
למיון המאספים לתמוך ידיהם בשירים ומכתבים, והמתעסקים
בעבודתם ונוצחיהם ומכאילים בכל מקום *

אמשטרדם

ב י ל ע פ ע ל ד .

ר משה שפאנער .

* * *

ב ר ל י ז .

ר אברהם פאלדאס

ר אברהם בר"ן הלברשטאט

ר אברהם פרידלענד

ר אברהם זילן

ר אהרן יורש

ר אהרן יערסלאב

ר אייזק בומבורג

ר אייזק דעסניא

ר אייזק הלברשטאט

ר אייזק בן ר' דניאל יפה

ר אייזק העלפט

ר איצק סאמאוויע

ר אלחנן בר"ל, חבר להר"ל

ר אלי' בר"ד יפה

ר אשר בר"ה ק"פ

ר בער בר"א וויזל

ר אברהם ירושלמי .

ר אברהם המבורג

ר אברהם בר"א

ר אייזק רענויבורג

ר בער הימלן

ר דוד פראנקא מינדיס

ר דוד וואגנר

ר דוד פרידריכסעלד

ר ולמן בר"י שייחר

ר ישעי' בינג

ר ליפמן בר"ה רייטר

ר ליב אויבן

ר משה אויבן

ר מנחם בר"ל דיין

ר מאיר פערנדארף 3

ר עקסעמפלר

ר עזרא בן ר' ליב

ר שלמה פראג קאמיסאנער .

* * *

ב י ה ז .

ר ליב בן ר' אנשיל .

)

(*) כל שם הכתוב באותיות מרובעות, הוא שם איש אשר כתב איזה מכתב או שיר בעבר הימאסף, במקורית פגמים אשר יצאו כבר לאור .

* * *

* * *

ד ו י ל נ א

ה א ז נ פ ו ט

ד יוסף ב"מ אליה 2
עקסעמפלאר
ר יעקב לובשיץ הרומא
ד מיכל גארדאן

ר חיים בר"ט
ר יוסף לאכמאן רומא
ר משה איטינגר

* * *

* * *

ד ו י ע ל י ט ש ק א

ה מ ב ו ר ג

ר ישראל האלעמבא
ר מענדל האלעמבא 3
עקסעמפלאר

ר אברהם העקשר
ר איצק העם
ר אהרן האלבע
ר אברהם מילדולא

* * *

ד ו י ע ז ר

ר בענדט קליץ

ר בער כהן
ר גבריאל דייארן
ר דוד שלעזינגר
ר זלמן דעללעווע
ר לימא העגר
ר מאיר פופרט
ר מורדכי לעוויסאן רומא
ר נתנאל כוזנר
ר שמואל העקשר
ר שמואל ווירטהיים

* * *

נ א ו ס י

ר בער ארטיט

* * *

* * *

פ א צ ד א ס

ה נ ז ב ר

ר איצק כהן

ר זלמן ס"ג
ר ברוך לינדא

* *

ר מאירסן"ל 3 עקסעמפלאר

פ"פ ד מ י ין

* * *

ר איצק וויכר
ר דוד קאסל
ר וואלף בריידנבאך
2)

ד ו א ד ש ו י א

ר שמעון האללענדער

ר לִיב האז
 ר לִיב ווייל
 ר ליור באמראך
 ר לימא האז
 ר משה קאן
 ר וואלף רעגאנס
 ר איין אונגאכער
 ר משה ברלין קאמיסיאנער

* * *

פ ר א ג

ר אהרן בלוי בעליר
 ר ליפמאנץ
 ר הענד קוטנפליין
 ר ישראל דעבלוי
 ר מאיר ראקניץ
 ר משה ב"ר ר' לִיב פישלס
 ר עוזר וועבלוי פו"מ
 ר המדינה
 ר רפאל בר"ע וועבלוי
 ר שלמה ברופא מוהר"ר
 ר אברהם קאס
 ר שמעון פרענקל
 ר שמעון גונגאסוין

* * *

ק א ס ל

ר לִיב פוטרט 3 אקאשענפלאך

* * *

ק א פ נ א ג ון

ר אברהם בר"א טיקטין
 ר אל"ה חר"פ כאשוי
 ר דוד בוין

ר וואלף האללע
 ר הערר פאן זאס קאמור הערר
 ר יואל וויזל
 ר יוסף וויזל הייסיס
 ר יוסף גונגהייס
 ר יהושע בר"פ כ"ץ
 ר לִיב ווארבורג
 ר משה פירשט
 ר מויכל רוטט שילד
 ר משה יעקב בר"פ כאשוי
 ר משה בר"מ כאשוי
 ר יון כאשוי
 ר משה בר"א העלינגער
 ר דאקטאר דע וועטע
 ר שמעון געבס קאמיסיאנער
 ר תנחום האללענדער

* * *

ק י ה ל

ר הערר קירגגרהאט פ"ג גיור

* * *

ק ע נ י ג ס ב ע ר ג

ר אברהם בר"ס
 ר אשר סג"ל
 ר בערמן פרידלענדער
 ר בערמן בר"עלימאן
 ר דוד וועבלוי
 ר הירש האללע
 ר הירש מיינדן
 ר וואלף אפנהייס
 ר וואלף באמבערג
 ר וואלף פרידלענדער
 ר זיסקינד אפנהייס
 ר זעליג ליפשיץ

* * *

ש ט א ר ג א ר ד

ר אברהם זכ"י

* * *

ש ט ר א ס ב ו ר ג

ר הירץ מעדילסקהיים פ"מ
ושת"כ 12 עקסעמפלאר .
ר ליפמן מעדילסקהיים
ר מאיר מוויזק
ר נתנאל פוסוויילר
ר משה חלמון בנ"ל קאמיסיאנער

ר חיים פ"ל
ר יוסף ניימארק
ר ישראל רים
ר לייב זאליץ
ר ליוור שטאלאנד
ר מאיר פרוידלענדער
ר מאיר בערנהארד
ר מאניס האלבע
ר מרדכי וועהלוי
ר נח בר"י
ר נטע בר"ח
ר פייש ווינעלזון
ר פייש רעמזבורג
ר שמואל היידלבערג

* * *

* * *

ש ק ל א ו ו ע

ר הירש בר"ח
ר הירש ב"הרב מ' יעקב
ר נטע
ר מאיר לאנדוויא

ק ע ס ר י נ

ר יאקב

* * *

ק ר ע פ ע ל ד

ר אינק 3 עקסעמפלאר

בשורת ספר חדש

מי האיש החפץ חיים הנפשיים והעונג הרומני המוגיע מהשגת
שלימות הנפואים, התקשרם יחסם וערכם זה"ז, אלהי
ימים לראות באור פני מלך את כל הגעשה תחת השמש לשקול
הכל במאזני שכלו מאזני צדק, ולהיות כונס כנר נוזלים
בכח תחבולותיו מעלה תהומות במדבר ויש ארץ ציה
למונאי חיים יאסוף רוח בחפניו ויעשה לרוח משקל, ולמראה
עיני שכלו יספוט על בנין העין ותכונתו, ודרכי הראיה
בניאונות הנופלות החזרות והנשכרות באמצעים שונים, לאחוז
בכנסות הארץ ולשער כמות גדלה, תמונתה ומנצח בערך אל
הכדורים

הכדורים העליונים, עד כי יעלה לשמים שיאו לחזק זרועות
עולם, וידח על כנפי רוח חכמה לכלול בדעתו מהלך כנף
השמים וכסיליהם, תמונות מסלוליהם גדלים מרחבים והשמיים
הנופלים בהם, לפי משפטים ישרים ומקום בלתי נשתנים;
וכא לברמי כרם חמד נטע שעשועים ויאלל מפדיו פרי עץ
הדעת טוב להתענג על רב שלום, ושלח את ידו ולקח גם
מעץ החיים ואכל ומי לעולם.

החבור הוה אשר במהרה יאל לאורח אם יגזור הכורה
בחיים, יחלק לשני קצרים. **הס' הראשון**

יחלק לחמשה חלקים החלק הא' ידבר מחכמת המשכון באתיות
והאלג'יב' ר"ה. הב' ידבר מההגדה היסודית ומחמת המשולשים
השטחיים והכדורים. הג' ידבר מההגדה הרמה ומשבון ההבדלים.
הד' ידבר מחכמת הראייה למחלקותיה עם תימונות הנופלות
החזרות והגשברות, החלק ה"ה ידבר מחכמת התכונה הישנה
וגם החדשה, מכנין העולם ותנועת הכוכבים במסלוליהם מזהב
ביחס זא"ו גדלים ומרחקים ודרכי משנותיהם, כל זה
בלימודים וכוונות ומופתים חותכים. **הספר הב'** יחלק
ג"כ לארבעה חלקים. החלק הא' מחכמת המשקלות, חקי
התנועה השוק, או התנועה הממחרת והמאחרת בשווי שטחים
אופקיים וכוונות (משווי משקל הגשמים, והנעת המשמים
הכבדים בכח פחות וכיוצא בזה). החלק הב' ידבר מחכמת
שווי משקל הנופלים. החלק הג' ידבר מחכמת שעור האוויר בבחינת
הכובד והקלות. החום והקור הלחות והיובש וכיוצא בזה. החלק
הד' ידבר מהורת המים בתחבולות זרות וכלים מכלים שונים.

והדגה חמה שחכמתי יתבונן המשיכל על גודל החבור הזה ויקרתו בכמות
ואיכותו, כי לא כדאף כמותו בלשונו עד היום, וחמה ישפוט בעין
שכלו על הכרח ויקר הנואל הדפוס כי רבה היא, ובפרט הנלאת עשיית לוחות
הנופלים הנזכרים להנעת דברי הספר הנזכר ליוקר מלאכתם; לכן אליכם אישים!
אקרא החלו חומים עורו נא, ללא לעורר ה' בגבורים לחזיר עטרה ליושלה
והחכמה לאסכניא שלה, לקיים ח"ש עלינו ביעורים טובים; ואחרו רק עם
חכם וכוון וגו' לחנך לא' ה' עוד לחסרון וידעיתנו חרפה בנים לאכל ולשמונה
שין פעמים, עורו נא כל איש אשר נדבה כוחו אותו ללא על החתום.

בל עקצעתפלאר יהל בעד דלת ר"ט קרבאט, ואמעות ושלחו לק"ק בדרון
לד הכאף והקנין הנגיד המשיכל כ"ה איצק בן ר' רביאל ינו ואחר גמר
הדפוס יקבל כל אחד ספרו כפי המגיע לו חוד הנגיד ה"ל. וזאת לדעת, כי
כל איש אשר ידבנו לבו אותו ללא על החתום. ולא יבנה לשלם כל הדמים בפעם
אחת, יתחוש על הספר הראשון לבדו בסך ב' ר"ט, ובקבלו החלק הזה יתחום
עוד על החלק השני וישלם מעותיו. ומה' בדכה נלוס אתו ואת כל אחינו
בני ישראל הישמים בל החכמה ובסת' ענין.

שלמה מליטא

ה מ א ס ף

לחדש תשרי תקמ"ה

א

שירים

שנתי מלאכת השיר

לזמר כליל שמחת תורה, בעת השלמת כל פרשיותיה עם
באורי מפרשיה, כישיבה המהוללה ונקרא קדש,
אשר בבית השר הקבין המשכיל מכבד התורה ותופסיה,
כהר"ר יוסף סוא"סו די לינא יחי" בחברת יחידי סגולה
שופטי וזקני העדה, חכמי ומיוחסי הקהלה, והנשיא בתוכס
יבא ובתוכס ילא, ה"ה מורינו הרב הכולל שלם כשמו יחי" -

פתיחה למשורר

חברי מקרא קדש פרחי גילנו
היום יחדו נשיש יחדו נגילנה!
כי בו נשלים תורת צור משונבנו,
היום בשיר שבחי השיר נזכירה,
לא נאמר אוי כי מור נמות פלנו
הא תורה, הא מצורה מגן הם לנו!

החברים עונים כאחד

על השולחן הזה נשיר פלנו
שוש נשיש בהשם תגל נפשונו!

א (2) נשמה

נשמה כי לגמור תורתו זכנו
לא נרא רוע כי הוא יגן עלנו
כן יתמיד עוד הסדו בשיר נעתירה
נשוב כה לחי תהלים נשירה .

ה י ס ו ר ר

ספר תורת משה היום גמרנו
נקראים השירה בדלתותינו
ספרי דוד תחתם ללמוד בחרנו ;
כי בשיר ובמספר שוים הנמו ,
ולשורר איש ואיש חוק הוא עלנו
יום לשנה בגמירות למדנו .

הקדושים : על הסולסן וכ"ו

מה מובי נגונים (א) בפת (ב) נוסדו
שםחה לנשמה עונג אל נפשנו
מה נעים מקלות ובות אוהדו
אל הוי חסמי אל מחשבתנו
אם חוק קול עונג גם קול נמוך (ד) ישמור
וגדית השקט (ה) וזמן נגד (ו) ינצור .

ס

6) Instrumentale.	ב) Arte de Musica.
1) Forte.	7) Piano.
2) Pauza.	1.) Tempo.

על הסולמון וכ"ו

ערת הנסך במקדש יין הזבח
יחדו הלויים שיר ציון החלו
אלה בפסח (ז) בעשרת ח (מיני שבת
אלה בבלי דוד נגן שכלו
כי לפני אל בורא יומם ולילה
תישב זמדה מפר מקרין ואיל

על הסולמון וכ"ו

שמש ירח ובסיל שמים
צפור כנף, דגים, תיר ושרץ
ים הגדול נהר ובריכות מים
עמק, פסגה, יער, כל אפסי ארץ
מיום היו נהיו, מיום נוצרו
כולם יום יום שבת קנים שוררו

על הסולמון וכ"ו

בחור ובתולה איש שיברר ונער
רנה פצחו לאל בנגינותיו
מלכי ארץ, שרים כל שופמי שער
הורו לשמו כי טוב, מכסאותיו
הגלגלים עם סבובם פארו
וקדושתו אלפי שנאן זמרו

על

א 2

ע ל ה ס ו ל ח ז ו כ"ו

בנעימות קול פנור דוד, ברחו
רוחות הקעות לתהומות נשפים

בשירים ונגינות חזים פצחו
לנחיל שפע עליון בנבואתימו ;
ויהושפט ברוך ובשירי שבח
רצה בנפול עמון, מוצב לטבח

ע ל ה ס ו ל ח ז ו כ"ו

סתימה לעשור

אמרו רעי עמי טרם נגמורה :
הדרן עלך תורה מחמד עינינו
דעתן עלך אמרות קדשך נשמורה
לא תשכח לעד מזכרונינו
ולחי העולמים תמיד נחילה
יחיה יוסף ובחברתו נגילה !

סתימה לפיוטן ולקרואים

מה טוב נשיר יחדו טרם נגמורה
הדרן עלך תורה מחמד נפשינו
דעתן עלך אמרות קדשך נשמורה
נצח ועד לא תשכח ממנו

ויחי

ויחי יוסף לעד , גזעו יצמיח
 ויבקר משלח ידיו ישפיל יצליח !

דוד פראנקו מיכדים •

א ד ס ל ה ב ל ד מ ה •

אָתמוּל לְבוּשֶׁךָ בּוֹץ וּמַעֲלֵל סְרוּחַ , (א)
 שׁוֹכֵב בְּתוֹךְ עֲרֻשְׁךָ עָלֵי תוֹלָעֹת ;
 הַיּוֹם לְבוּשֶׁךָ בּוֹץ וּמַעֲלֵל סְרוּחַ , (ב)
 שׁוֹכֵב בְּתוֹךְ אֲרָצְךָ עָלֵי תוֹלָעֹת •

משה בן נדעון אבודיענטוי ס"ט •

ב

מכתבים

עלה תרופה *

והוא שאלה ותשובה בענין תרופת האינקולאציה •

שואו' שערס המצויינים בהלכה , ראשיכם לשכטיכם ,
 ויבאו פתחי נדיבים עם מחוקקים במעגותם משען
 לחם

(א) מענין : וסרס העודף •

(ב) מענין : סרוח על ערשות •

(*) שלוח אלינו מאת החכם הכולל המוקד במהורר משה

בר מנחם נרו •

לחם ומשמן מים, טאלה קטנה עולה מכף איש עני דעת
תורה, ודעתו מטה על תרופת תעלה אשר יכינו ואשר יביאו
החכמים הרופאים נקראים (אוקליסטין) לזרעת ממחרת
גושית בעור הכשר; והיא כמעט מזודה פרוסה על כל מי
מדבר. תמשוך כל אדם בחכה לא תשא פנים לזקן, ולגער
לא תחון, היא חולי הטורים הנקרא בלשונות (מורדילי,
או פאקין ראבלים או פעטט וועראל) ורבים חללים
הפילה, ועומקים בל הרוגיה, ואף אם תשלחנו חפשי מעמה,
והיתה לו נפשו לשלל; אם היו מומינים הרעים ח"ו, עוד
ישאירו אחריהם רשומים מרים, נזרבו כל פנים קצו פאדור,
כן משחת מאיש מראשו, ותוארו מוכני אדם, ולפעמים גם-
אור עניו יפולן בעזרת או תכלול בעינו, וכדומה, ואין
להאריך בדפי חולי המעורס אשר נתן אלהים לבני אדם
לענות בו

ועתה בחמלת ה" על כרואיו, נתן בלב רופאי זמן,
מהנזיאו ליה רפואה כוללת, כמעט מחוסרת
סכנה, והתפארו שמששים אלף מיתו חמשה מוב"א. ואופן
מלאתת רפואה זו, היא ע"י שנוכאים בתחלה החולי על
האדם ע"י הם או למה מוכעת! ומורדילי ה"גל שנתישנה,
או שנוכלין בו חוט או ספוג, ועושים חבורה קטנה מאוד,
כמעט שלא גרגש בעור כשר אדם ימוכן לקבל הרפואה,
ובחבורתם נרפא לו, שאחרי כן משימים מלחה ההיא, או
החוט והספוג על חבורה קטנה ה"גל, וע"י מנשאים החולי
בקל על אותו האדם, ומנקבל הרפואה בקל בלי שום נזק
לדבריהם, ויש שמערכים מלחה ה"כל באיזה משקה, ומתנים
לעלות לשנות, ופועלים בו כ"ל.

ואנהגו עם ה" אלה ההולכים בדרך כבושה, שכבושה
שלמים וכן רבים מוקבי אומותינו ה"כל, ועל
פיהם יהיה כל ריב וכל נגע, שאל ושללו: אם נשתמש בתרופת
תעלה זאת שיש בו לפי הנראה סכנה קצת, כדי לסלק ע"י
סכנה הבאה לשעמו, אם נאכל? ולבקש החברים אשר הלא—
יוני רגע אדבר הנראה לפענא איזה דרך ישכון אור, לבוא
פתחי שערי צדק, לאתקור או להתיר. וזה הסלי בע"ה:
ידעית דהכס ודקיאיות הרופא איננס תהיה חוקה או רפה לפי
בחינת המומר, ור"ל שידעית החכם לחקור איזה דבר שידעון,
וכרופא לרפא איזה חולי שידעון, החכם כל עוד שיבין חומר
עממית. הדבר אשר אליו הוא משא את נפשו, לבוא עד
תבונתו.

תבונתו , זה רופא חומר נזרת המולי שיטתל לרפא , הוא יותר קל ונעוה להשגת חכמו , לכן מן הראוי לקקור מוקדם ממיזה סבה נתחייב זה המולי , אולי עי"ז נקבל תועלת , | שכל כנשל בדברינו על ענין השאלה שאנו עוסקים בבחיורו .

ישראל לבלות הזמן בחקירות , שאין זה מנללכתינו פה , בעתיק ריש מילין מחכס גדול ורופא מובהק ותורני אשר דרש טוב לעמו במדינת איטאליא , ה"ה מו"הרי אהלון בספרו אנזר החיים , ספר ב" חקירה ז" וז"ל בקצור שם :

שאלה ב מה היא קצבת החולי מורכבלי כ"ו ? תשובה : קצבת חולי זה היא דם נדות , לפי שכלשר הוולד בתגדל במעי אמו היה כיוון ומתגדל שם מדם נדות , כי באותן חדשים וכ"ו . ודם ההוא מתערב עם דם הטנו וכ"ו , וכאשר בולד , ברגע הימים הטבע מציא וכ"ו , וכמו שיקרה הדבר בערי ישמעאל שכל כסנה השלישית , כן הוא הדין בחולי זה שכל כ"ו , ואין קני , כי רוב ב"ח יקרה להם , ואחד מני אלף אינו פוגע בו , אם מפני שרוע דם הגדה הכל יאח מגופו בחולי אחר כ"ו , ואל תתמה האיד ימזה דם הרע ההוא עומון הרבה שנים כ"ו , ע"כל . ויעוין שם שהארין בדברים אל טעם וסגורא יסרה . היואל לנו מזה שחולי הכל הוא כל עם היות אדם ותולדתו מארס דם הגדה שנוצר ממנו , והוא מקללת מוח : הרבה ארבה עצבונך , וקצלו ח"ו , זה על דם הגדה . וע"י הרבה זי הסעזר כרוך באדם כנודע . גם שאר ב"ח העלו החוקרים שיש להם איזה לחם רעה ארסית תמורת דם הגדה ואין להארין , ונניח כל זה לחוקרים ולרופאים ונחזור לענין השאלה . ועל פי הדברים האלה ממזה"רי אהלון , נוסף תת כח השאלה , ותעש לה קרנים , האיד בתיר לאיש הישראלי לבקש תחבולת להנצל כצבי מיד לאשר הביא אלפים בידו לעונש חרון , ודי לזרה בשעתה ואקדומי פרענות לא מוקדמיין , ובהאלו אמרו מאחרין ולא מוקדימין ; אולם יש פנים לכאן : הואיל עי"ז יאח חפשי ממולי ה"ל כמעט מחוסר הכנה , אין לך דבר שמועד מופני פקוח נפש , והוא מותר , והנה מה שיעלה כיוולב מזה ע"פ הנמרח והסכר , הוא גלות פני החסור מכל ד , וזה מוטעמים : האחד שזה גלוי לתלמידים המתחילים , שגין גדול על האדם לחסור ענינו לשום סכנה בשום ד , וכמו שאמרו חז"ל ג' דברים מזכירין עיונותיו של אדם קיר נטוי כ"ז . ואמרו : אל יעמוד אדם במקום בכנה ויאמר שעשין לו גם , שטא אין עשין , ואם עשין וכ"ו , ואמרו עוד :

י דעת
הר
יבחר
חיות
כל מי
ולמה
והרבי
חללים
משנה
עד
ספר
יס
יס
ואין
אדם
זמן
חוסרת
ואין
ולו על
השנה
מחזור
שאלה
או
החולי
סמ
מיתנים
שכסו
ועל
מחנות
לך עי"ז
הלא
לכא
שע"ה
לפי
וידוע
חומר
עד
וכתו

עוד : לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה, שאם יחלה,
אומרים לו הביא זכות והפטר .

וזה לשון הרמ"ם בפ"י"א מזהלכות רוצח ושחירת הנפש
פסקא ה' : הרבה דברים אסרו חכמים ופני שיט
בהם סכנות נפשות, וכל העובר עליהן ואומר הריני מוכן
בעצמי, ומה לאחרים עלי בכך? או אינו מקפיד בכך, מכין
אותו מכות מרדות, ע"כ - א"כ זה שהביא עצמו לסכנה אף
שהיא סכנה קטנה לא אריך למעבד הכי .

ואין לווי' דאולי'ן בטר רוצח כדקיימ"ל בכל דוכתא,
אפילו בראש דליתא קוין, כמו יבס קטן שבא על
יבמה קטנה, יגדלו זה עם זה, ולא חיישי'ן שמה תנא
חייבונת או הוא סריס ב"ו, אלא הולכין אחר הדב; ו"אכ
בכ"ד שושנים אף מתו חמשה, האחד בא בי"ב אף וליכא
חששא? זה אינו, שכבר בתכרר בכמה מקומות דחמירא
סכנתא מאסורא, ועקר מקומו בחולין פ"ק דף ט"ע"ב על
הא דצעו מיני רב אבא מרב הונא, בא זאב ונטל בני
נועיים כ"ו, איתניי דאב אטור המנקה בתאנה כ"ו, חוששין
שמה בנקוט נקב, אער ליה מי קא מדמית אסורא
לסבגתא? סכנה שאני! א"ל רבא נ"ש ספק סכנה
לחומרא, ספק אסורא נמי לחומרא; א"ל אביי, ולא שאני
בך אסורא להכנתא, והא אילו ספק טומאה בר"ה ספקא
טמא זאלו ספק גוים מוגלין אסורים? א"ל התם הלכתא
גמירי ליה, ב"ו ע"כ הגמרא .

ומשימ'ע שטוט דאסרינן בספק סכנת' מ"מ, אפילו
במקום שאין ריעות כהיה דמיס מוגלין, וזה
שדחא אב"י דלא סלקא אדעת' טעם החלוק בין בר"ה לר"ה,
להביא ראי' לפתור קושיות רבא, שהקשה נאמי שאל מההיא
דמיס מוגלין, ולא הסתפק בברייתא נופא באותו ענין מאפור
המנקה בתאנה, דלשם אין חילוק, ואסור מ"מ, רק דשם הבקב
הוא לפניו, והוא ריעותא וניחא לי' דגס באסורא דין
בן, כדאמרינן א"עג דאיתילד ב' ריעותא, וא"כ אין ראייה
מספק טומאה בר"ה, דאירי באין שם ריעותא, כהיה
דשרץ בפני החלדה ומהלכת ע"ג ככרות, שאין ריעות
בככרות, לכך הביא נומיס המוגלין, דשם ג"כ אין
ריעותא, אה"פ אסורים בין בר"ה ובין כרשות היחיד .
וכנוף הענין יש לי מקום עין, דמאי גוקשה רבא נ"ש ספק
סכנתא

סכנתא לחומרא , ספק חסורא נמי לחומרא ? שהרי ממקומו
מוכרע דשנא ושנא , שהרי באסור קיי"מל ספק ספיקא לקולא
אפילו בכמה רעותות , ובאן גבי צפור נמי ספק ספיקא ,
שהרי אף שאמור שהיה נקוב , עדיין יש לספק , אם מנחש
אם מושאר שרצים שאין להם ארס , וא"כ אחריון מושם
חומרא דסכנתא , א"כ י"ל בעלמא , ר"ל לענין אסורא , אין
חוששין לשמא במקום נקב נקב .

ולבאור מזה תברא לדעת פרי חדש , ב"ד ס' ק"ה
שמלך על בעל הליכות עולם , והרי"ש והאחרון
הש"ך ב"ד ש"עלו דס"ס שאינו יכול להתהפך לא מיקרי ס"ס
ונחשב כספק אחד , ובכאן א"א להתהפך ג"כ , ש"א לומר
שאר שרצים נקביו , וא"תל נחש שמא לא ניקב ; שאת"ל
נחש , כבר נאסר , וא"כ אתי שפיר לדידכו וקשיא על פרי
חדש , אבל באמרי גם לדעת ה"שך קשה , דהקשה לו שם
בסי' ק"י מחדושי הרשב"א בא"ל דכמוצא צפורן של ארי יושבת
לו כגבו וספק אם נכנס הארי אם לא , מותר מוטעם ס"ס
ספק לא נכנס , וא"תל נכנס , שמא צפורן זה לא מיד הארי
הוא , אלא בכותל בתמך , ע"כ , וזה ג"כ אינו מתהפך , ועוד
הקשה שם מוכנה דברים , והשיב דבענין כזה אין צריך
שיתהפך , שהרי כשתראה לונו שחא מן הארי , תתפוס שבועדי
נכנס , וצריך אתה לדין מתחלה אם הוא וודאי שנכנס ומקרי'
שפיר ס"ס אף שאינו יכול להתהפך , ע"כ תורף כוונתו
בקיצור ; א"כ כאן נמי אם כאמור שנחש הטילה ארס בפרי זו ,
צריך אתה לדין אם היה נקוב מוקדם , וא"כ אמרינן שמא לא
ה' נקוב , וא"תל נקוב , שמא מושאר שרצים , וזה הם שני
ספקות , ול"פ גם לדעת הש"ך לא א"ש , וז"ע .

ועוד יש להאריך בזה בפיר"ש בד"ה ספק מים מגולין ,
אבל אין כאן מקומו , ודברתי עד הנה שלא יהי'
דבריו נעדרים מופלגת כל שהוא . היוצא מזה דבסכנה
אולינן לחומרא בכל אופן . ודלא כהמרדכי וסייעתו שכתב
בדבר שיש בו מושם סכנה דינו כאסור , וסגי בששים , רק
הוא חמור בזה דאפילו יבש ביבש במינו צריך ששים , ומושם
דכלל שאר דברים שזה לאסור , דזה אינו מוסקת הפוסקים ,
וכמו שהקשה בד"מ בטור סיונו קי"ו , דחיישין לגילוי אפילו
במאה סאה , וכן פסק מהר"ל בשלחופית דג שנפל לקדרה
של בשר . ויעוין בט"ז י"ד ס' ה"נל , ובפ"ס דמק לחלק
בזה יעוין שם .

וב"ענד

ובענין נראה ברור שעד כאן לא חלק המרדכי, אלא במידת דתלי בטעמא, וס"ל דששים נכתב טעם הארס, וכמו כחו האסור בהיתר, אבל לענין חששא מודה שלא יחלוק על מסקנת הש"ס דמולין דף יוד, ור"שי מוכיח הנירסא, ואלו ספק מים מנולין אסורין, וא"ע דאיכא למימר יאדם נכנס לשם שגילה אותה ושאר שרצים כ"ו והוי להו נחשים מעוטים תלינן בנחשים ואסירא ע"כ, ומוכח מזה דלתלות ברובא לענין סכנה לא תלינן.

ודבר זה שאסור לאדם למסור עצמו לסכנה בידים, כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים, בתורה: מזה שמצינו במעשה בנימין שאמר אבינו הזקן ישראל שבא, לא ירד בני עמכם כ"ו וקראו אסון בדרך, אף שהיו בסכנת רעב אם לא יעלו, גם שמעון ה' בסכנה לפי דעתם, וכבר הודיעו לו שכלתי בנימין אי אפשר להם להתראות אל יוסף המשביר בר, אפ"ה לא רצה למסור את בנימין בידים, לספק סכנה עד שאמר לו יהודא, ונחיה ולא נמות גם אתה וכ"ו, והודיע לו שהיא סכנה וודאית וסכנת בנימין מוספקת, ויביא הספק כשביטל הוודאי כמו שפירשו בחומש.

בנביאים: משמואל הרמתי, שאמר חיד אלך ושמוע שאלו וכו', וכבר תמנה על זה ח"ו הא שזרזי מצוה אינו כוונתו? ותיירצו, היכא דשכיחי הויקא שאני, ולבאורא, לא יספוק זה לשמואל הרמתי השקול כמשה ואהרן, לשמרת פני עליזן המושלחו ולומר לא אלך, ולמה לא, אך ילך במלכות השם, הוא יפליט ויניל, אך כ"ל דשמואל רצה לידע האידך יצוה לו לעשות נגד המוסכס והדין, ולא ישרש לו הצלה ולאחור לו, ואנכי אהי' עמו, וכדומה, או להעט כניבא ע"י שיבוא דוד אצלו בסתר, כמו שכתב לג' ענין שאלו אליו ע"י האתונות, והנה השם הסכים על ידו באמרו: עובדת בקר תקח בידך וכו', וכל זה נכלל בדברי חז"ל למידין.

בכתובים: נגזר מלך ישראל שבחר אחד משלושה שפטים הרעים שגאמרו לו ע"י ג' הקוה, בתוכחת על עון דהסתה, ואמר נפלה נא ביד ד' וכו', אף שלפי הכרחא זה היה יותר קשה שכולם, שבזמן קצר מהבוקר עד עת מועד נפלו שבעים אלף מישראל, ואם ח"ו התמיד זה ג' ימים כפי המיועד מהכניא, כבר סבו תמו מן בלהות. ע"כ לא

לא נחר
מהם, א
בסכנה ה

זאת

קטנה מ
העיון הי
אף אם כ
חכמים כ
מוליד א
כום הת
שילא לפ
שתו לימ
היתה ל
אליל,
והנה א
אכל הא
זה, וס
תענית

באותו
גקרא
זרה קר

ובאשר

א"כ ה
יחשוב
של מ
בשכיל
פסע
חזון
לסגן

ודי

בזמן
להם
הדם

לא בחר הרע במעוטו משנים הנשואים, להיות הסכנה מהם, אף שכל בגורת השם, מ"מ מקורה ביד אדם לבחור בסכנה היותר גדולה להיותה ביד ה'.

זאת תורת העולה על רעיוני מכל המקובץ בתחלת העיון לאסור איסור על האדם להביא עליו שום סכנה קטנה או גדולה בידים, אומנם אחרי שובי נחמתי, ואחר העיון הישר נראה לי שאין מכל זה ראי' לאסור כלל, שהרי אף אם נאמר ממש לחקירת מהו"רי זכרון ה"ל, מ"מ לזה כולנו חכמים כולנו יודעים מה שהחוש מעיד שכמעט אין נקי מזה, והכל מולים אצל שפלה זו מחולי ה"ל, וכל מי שלא עבר עליו עדיין כנס התרעלה מחולי זה, הוא מולה בכח בלי ספק, עד שיצא לפועל, וכל ימיו הוא מתחולל ובדאגה ושממון, ורבים שתו לימא כאשר אירע לי בעונתי עם בתי היחידה כ"ע, אחת היתה לאמה, ברה ליולדתה, שנתגלגל עלי חובה ע"י רופא אילי, ובשפץ קצף מחולי ה"ל, הלכה לעולמה ת"כצ"ה. והנה אין זכרון לראשונים בעלי הנמרא והגאונים מזה בדבריהם, אבל האחרונים זקנו מזה על זה, ויסקדו תחנות ובקשות על זה, וכתב הגאון החסיד השל"ה ז"ל, והבא במ"א הלכות תעניות ס' תקע"ז שצריך להבדיל את הילדים, אס' החולי באותו מקום, ומי שלא עשה כן מתחייב בכפשו ע"ל, א"כ גקרא מולה בוודאי כל מי שלא פגע בו עדיין, על דרך כי צרה קרובה כי אין עוזר.

ובאשר גדר התרופה היא שצריך להקדים המכה לרפואה, על כל פנים מוזלת זה הוא מוסכן הרבה לשעתו, א"כ המשתדל בתרופה בעודו באבן וכפתו רעבה, ה' לא יחשוב לו עון, אבל הוא גון הזריות, ומזה דושמרתם לנפשותיכם, ועל מזה שמתו חמשה מששים אלף, אין זה כדאי לבנות בשביל כך דבר זה בשם סכנה, אבל אנו תולין זה שהמולה פשע בעצמו, או שמשמשיו לא פגרו צוואת הרופאים מאזהרות חמון ומלח, וכדומה, אבל למעוטא דמעוטא כזה לא נחוש לסלק בשביל זה תועלת גדול.

והנה למה זה דומה להקזת הדם או לקיחת בוס המטלטל, למי שיש לו מיחש מעט, או בדריא המשתמש בזה בזמן האכילה להתמודת בריאותו, וראינו כמה אנשים שיקרה להם העלון, ונס נשמע על כך הזרות שאחד מת בקיפת הדם מה שהסם ישמרונו! וע"י בוס המטלטל, שלא שמר עצמו.

עצמו מן האויר הקר באותו יום, והלך ע"ס חצות יתפסו
חולי (הקאליקא) ומת רחמנא לשיטתו! האם בשביל זה נהג
להקיו דם או ליקח רפואה המשלשל בשביל סבה ההוה בשעתו?
ואין דבר בעולם שאינו מועיל למקרים רעים רחמנא ליגלו
והאלקים עשה שיראו מלפניו בכל דבר אפילו הלחם אשר אוכל
האדם להחיות את נפשו, אינו בטוח מן המקרים, וע"ז
הורנו ר"ז להתודות עי"כ בזמנה שמה יארע דבר קלקלה
במעודה, ומה נאמר עוד — אבל הדרך הישר לפני איש
השלם, הוא שישתדל בכל תוקף ועונו להחיות גופו עם היחול
ורחית לאדון אלקי עולם, וזה באיש הישראלי המשתדל
בהפואה זו ותולה בטחונו באלוקיו הרופא נאמן, עם הבקשה
שיסרו לאומרה קודם לקחת דבר רפואה, טוב וישר הוא,
וישא ברכה ורפואה מאת ד' ע"ז, ובתנאי קודם למעשה שיהיה
זה ברוך ובחון ומפורסם לרפואה בין ההמון, ואם אח"כ ח"ו
יארע מקרה לא טוב על אד הורות, אין עלינו אשם, כן
נראה לי.

ואין לחטט לומר שע"כ טוב יותר לתלות הכטחון והרפואה ביד
השם לשעתו, ואם יגור עליו השם שיחיה יחיה; וזה שנתקדם
עצמו נראה כמי שסר בטחונו מהשם ותולה ברופאים? זה
דבר בטל ומבוטל כבר, מפי רבינו הגדול הרמב"ם בפי'
המשנה פ"ד דפסחים.

ושם רנו ושחק, ואין נחת לו מדיעה זו, ויחסה לדיעה
משובשת, ובעיני עמל ואון להעתיק דברי ספר
הנזני, ויעזין בפי' המשנה שזה דברים עשה חזק' וכו',
וגנו ספר הרפואות כו', ותמוצות דבריו: שגנאי גדול לחשוב
עון על אדם שישתדל ברפואות גופו, ותולה עם זה בטחונו
באלהיו, לומר שמסיר עם זה בטחונו מהשם, ומדמה זה לחולי
רעב וכשיאכל כתרפא מחולי כבד הרעב, האם נאמר שסר
בטחונו מהאל על שהשתדל להגיל עצמו מחולי הרעב, אבל
התורה אמרה ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך שהמציא
המזון, כן נודה לאלקינו על מיני רפואה והנלה שאין בהם
אימור ע"ז וכדומה, וזולת זה יהיו באיזה אופן שיהיה.

ג לפי ר"ש שם דבריייתא וז"ל וגנו ספר רפואות,
כדכתיב והטוב והישר בעיניך עשיתי, ואמרין בברכות
שגנו ס' רפואות, לפי שלא ה' לבס ככנע על חוליים,
אלא מתרפאים מיד עכ"ל. וכן פ"י בברכות וגנו ספר
רפואות

רפואות כדי שיבקשו רחמים ע"כ . וזה משמע לבאורה כפי
שדחה הרמ"ב, וא"כ נפלה כרסיה , בכירא שאין לנו ה"ר
לדעת ר"שי, אבל האמת יורה דרכו שחין כוונת ר"שי על
ענין זה כלל, וזה שדקדק בלשונו הקצר ואח, לפי שלא הי'
לכס ככנע על חוליים אלא למתרפאים מיד, ומשמע שהי'
זה ע"ד סגולה בלי שום פעולה והנהגה על דרך הרפואים
רק מתרפאים במהירות גדול, וכזה יש לחוש להמונים שיסירו
הכטחון מהשם, שרואים עצמם כנעט רגע מתרפאים, אבל
זה שמוציא עצמו בדאגה ומחד ושחירת תנאי הרפואים, אין
צריך פנים שלא כוון ר"שי לזה כלל .

ואין לומר אם אמת הדבר שחולי זה הוא משבט אלקים
לכל אשר לעונש חרון, האיד נבקש לפטור מזה ואימתי יגבה
כ"ח את חובו? זה דברי צורת, שהרבה שלמים למקום,
ואין לנו להרהר אחר משפטי ה"ה האיד, ומה, ואזה ימלאו,
אבל נבקש הטרף והלכוש והרפואה בכל כחינו עם הכטחון
לשם יתברך, והיושב בשפלות ידים, ותולה עיניו לשמים, בגור
מארח החיים, ואין להאריך בכל זה כאן .

גם אין לומר שע"יו אפשר שיתבטל מתפילין איזו יום
או מתפילה הקבועה, גם זה הכל, בשכבר הורנו
חז"ל מושב שיתחלל שבת אחד, משיתחלל שבתות הרבה,
גם לפי דברי הרפואים, כמעט אינו שוכב במטה כי אם
לפעמים שעה אחת או שתי .

אולם כזה יש לדון על אופן אחר שעושים ע"י שנותנים
מדם או לחת הכועה במשקה, כזה אני מוכן
להחמיר בגדול היודע מזה שיקח דבר מאוס כזה, ומבואר
אסורו בטור י"ד סימן ק"יו וז"ל : ואסור לאכול מאכלים
שנפשו של אדם קצה בהן כגון משקים ואוכלים שנתערב בהם
קרא אזהרה ולמה כדומה כו', שכל אלו בכלל אל תשקצו את
כעשותיכם .

וכתב הרמ"ב שהאוכל מאכלים אלו, מכין אותו למכות
מרדות עכ"ל הטור, ואין לחה גדולה כדומה מזו,
ול"פז יש אסור לגדול כזה, ואף שיש לדחות דוח מיירי אם
אכלו ברעבתנות, ויודע שיש כזה תערובת דבר מאוס, או
שהוא בכלים מאוסים, כמו בקרא דאומגא, וכדומה, ומפקיר
נפשו לתאות האכילה, וזה בקרא ודאי משוקן ומזוהם, אבל
זה

זה הלוקח לרפואה , וכספו מרה לו ע"ז הוא מותר בלי
ספק ; מ"מ לגדול טוב היותר להשתמש באופן אחר אם
יוכל .

אבר אין לאסור לקטן או לגדול שאינו יודע מזה ,
בשביל דם האדם , כדקיינו"ל דם שעל הכר
צריך לגדלו ? גם זה הכל , דם האדם אינו רק משום מראית
עין וכ"ה שנתערב מותר בפשיטות כמבואר בעוקקים , ומה
גם שהוא שלא בדרך הגאון ומותר באסור תורה ומ"כש באסור
דרבנן .

ועוד לאלוקים מילין בראי' אחרת להתיר , וגדולה היא
אלי שח"ל שלא הכינו דבר קטן וגדול , לא דברו
מזה כלום , ומן ההתעקשות לומר שלא כמאז זה החלי במחז
בכל שהיו חכמי הגמרא מצוים שם הרחוקים ממחז (אייראף)
ואזא לה חקירות מזה"רי צה"לון שהיא חולה דבקי מיתולדות
והיות האדם ? אבל למה נחשוב כן , אם אנו רואין בכל
אקלימים הנודעים לנו היא כמאז , אבל יותר נוח לאומר
מסבא , שהי' להם ג"כ איזה תרופה שעושים לקטן , ומה
שלא נתפשט זה במחז שלנו , אפשר שאין מחז הרכבתנו דומה
יפה לזה , או למדת האקלים , עכ"ל אנו דכין מזה שהיו
משתמשים במיני הרפואות קודם זמנם באין מכלים .

ולפי הנשמע , עוד המנהג היום בערי טורקיא למלות
הילדים בשביל זה בלאתם לאויר העולם , ופותרים
בזה פ"י המקרא והגמרא , והמלת לא המלת (במחזאל ס'
ט"ז) ובמסקת שבת דף קכט ע"ב , כל האומר בפרשת תוכה
עושין לחיה בשבת כו' , מכאן שמולחין הוולד בשבת , ומדברי
ר"י אין הכרח שפרש שמולחין ובשרו נתקשה .

ועוד אני כותב ראייה זו על הספר , בא החכם מן המערב
ה"ה ידידי האב נפשי החכם השלם המקובל האלוק
כמוהר שלום ביואגלו כרו , בעל המחבר מקדש מלך והדרת
מלך וכסא מלך על הוזהר ותיקונס , והגיד לי שבארצות מערב
נתפשט רפואה זו ע"ד זה בפשיטות , וגשים משלו בו , ע"י
שמולחים יד הילד שנפגע מטחורים , וכבר הגיעו סמוך לגמור
בשולס בנמוקים והילד תופס הנמוקים כידו לערך רביעית
שעה או פחות , עד שיתחממו מידיו , או שינוס ליתא עליהם
ואח"כ נותנים לאחר שלא כעגע מזה לאכול , והוא מוציא
אותם

אותם בקל,
שם מגדולי
(בכרובא)
היתר

וער
ה
מותר לכל
ומכוסה ובה
הפסוק יחזק
ודמיוני ת
זולת המעט

ומערת

שבתלמידים
רבות , ו
לשונה אור
החותם פה
ש' ביום א

וא

תולדות
החכם

לספרדים
חיים
לב בולס
קל"ו בהם

גיה
א
גרו
אית
אית

אותם בקל, ונהנתי ע"ז מאוד, כאשר נודע שמעולם היו שם אנשי
שם מגדולי ישראל, ורבינו יצחק אלפסי הי' דר בפיקא
(בברכריא) ולא מימו כזה, ש"מ, שנתברר להם דרכי
ההיתר.

ועל פי הדברים האלה אני דן בקרקע לפני רבותי בעלי
הוראה יושבי על מדיו! להלכה ולא למעשה, שהוא
יותר לכל ישראל להשתמש בו, ובתנאי כפול שיהי' זה בזק
ומנוסה וזמון כנ"ל. וקראתי למאמר הזה עלה תרופה ע"ש
הפסוק יחזקאל ס' מ"ו והי' פירו למאכל ועליהו לתרופה,
ודמיוני תש ונלחם למזל מודבר החדש כזה ב"שם ופוסקים,
וזאת המעט שהבאתי.

ומעתה אעשה אזני כאפרכסת, לשמוע לקול מורי, היכן
הדין נוטה, והם יבחרו ולא אני. ה"כד ה"ק
שנתלמידים, קצר העשתונות ושבע יוגות, הכותב בידים
רבות, וכאשר עפתי; כן יגן ה"כדאות, ויעשה עמנו
לטובה אות. ה"ק אברהם ב"ל"א ה"ר שלמה ז"ל מהמבורג,
החותם פה האג בבית הקצין המפורסם כו"מ כ"ה טוביה בענו
ש' ביום א' טוב אדר תק"כ לפ"ק.

ג תולדות גדולי ישראל.

תולדות המכס מהורר משה רפאל די אגילאר ז"ל.

החכם הנעלה מהורר משה רפאל די אגילאר ז"ל
זרחה שמשו בקרב ישראל בק"ק תלמוד תורה
לספרדים באמסטרדם, ויחידי סגולה המאושרים תווכי ע"ן
חיים קבלו אותו בכבוד להגות בתורת ה"כדברת שבע חכמי
לכ כולם קדושים ובעלי תריסין במדרש הנ"ל ביום הוקדו בשנת
קצ"ו בהספקה מדי חדש בחדשו.

י"ה בשמונה בשנת הת"א שנלחו האולאנדזיו (ירוש וינשא ה'
את שמש עדי עד!) את הלוויטאני (הס הפורטוגזיו אשר
גררו את ישראל בימים ההם) בעלי ארצות הבראזיל ושכדשו
אותן. הארצות הטובות מידם, ויגרשו וישבו בס תתם, וינא
פתגם.

פתגם ופתגון הכתב בנזירת הנזירים הכוללים שרי שבע המדינות
האלה, שיקבלו היהודים בתוך כל הבאים שמה לשכון ולטע
אהליהם, כרצון טוב וכפס חפצה, ושיגמלו עליהם כאשר המה
עושים מה (בחמלת ה') בנ' מדינותיהם ' קס ויעתק אהלו
מקרב מחננו בשנת הת"כ, וילך דרך אניה בלב ים דרך שם
בחדרת הרב יצחק אבובב זל"ה, ורבים מנכני עמנו הנלוים
עליהם. ויבואו שמה למחוז חפצם בשלום, ונתקבלו שמה בששון
ושמחה איש איש לרב ולראש בקהלתו בכבוד גדול.

ויהי בשנת הת"ד, וישבו הפורטוגזי ויקמו מיד האולאנדיו
את הארצות ההם ביד חזקה, ויחמול ה"על עמו, ויתן אותו
למן ולמקד בעיני המושל והשליט בארעמא (Gouverneur)
Vareto) זכור לטוב, והשמייע בקול כרוז בקרב מחננו: בהשמר
מחרע או מהצער אחד מאנשי חילותיו לאחד מבני ישראל, והאיש
אשר יעשה כדון לעבור מנצתו, כפשו תחת כפשו, ומוק וזמן
כתן להם למכור בתיהם וסחורותיהם בממון שלם ובאופן היותר
ככון לתועלתם, ויתן רשות לכל אחינו בעלי אברים (שעלו
במספר יותר משש מאות כפש) לשוב למדינותינו אלה. ובהיות
שלא מצאו להם האניות של האולאנדיו הנמצאים כמול שהיו
מעטים, צוה לתת להם כל כך אניות פורטוגזי הקרים למשמעתו
שיצטרכו עד שיאמרו די, וירדו כל בני עמנו בי"ו אניות הימה
ויפרשו כס, וינחם ה" אל מחוז חפצם אל הארץ הזאת, ויבואו
אלינו לשלום זולתי אחת ששבו אותה בלב ים האיספאניאליס,
ויקם ה" להם מושיע רב החובל ספינה צרפית הנערכת למלחמה,
ויצל אותם מיד עושקיהם ומוחסייהם שלא כדון, וינהל אותם עד
בואם אל קצה ארץ כושבת הנקראת ניוו האללנד (Nieuw-Shelland)
ומשם באה גם היא לשלום בקרב מחננו זה וככן איש לא נעדר
ת"ל.

חתימה בדף הקמור.

ד

תולדות הזמן.

לאחינו היהודים היושבים בעיר המבורג, כתנה הרשות
להיות מהם עשרים (כספרדי כאשכנזי) סקטורי מקח
וממכר; כאשר מקדם היתה הרשות לשנים עשר ספרדים רק בכסף,
ועתה ישלחו ידם בכל אשר יאבדו, הן בכסף הן בסחורות. למען
הראות נדקת העמים אלינו, איך יום יום יגדילו חקדם עמנו.
הזכרנו זאת במכתבנו.

ה

פקד מקומי.

